

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
 Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
 Кафедра педагогіки та психології професійної освіти

ПОГОДЖЕНО
 Проректор з наукової роботи
 _____ Євген РОМАНЕНКО
 «29» 09 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Проректор з навчальної роботи
 _____ Анатолій ПОЛУХІН
 «29» 09 2021 р.

УЗГОДЖЕНО
 Декан ФЛСК
 _____ Наталія ЛАДОГУБЕЦЬ
 «29» 09 2021 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Психологічна допомога в кризових ситуаціях»

Освітньо-наукова програма: «Професійна освіта»
 Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»
 Спеціальність: 015 «Професійна освіта»
 Статус дисципліни: вибірковий компонент

Форма навчання	Семестр	Усього (год. / кредитів ECTS)	Лекції	Практ./лабо р. заняття (семінари)	Самос. робота	Форма підсумк. контролю
Денна/вечірня	4	150 / 5	20	30	100	Залік – 4 с.
Заочна	4	150 / 5	6	10	134	Залік – 4 с.

Індекс: НДФ – 8-015/21 – 2.1.3
 Індекс: НДФ – 8-015/21 – 2.1.3 (3)

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07-01-2021
		Стор. 2 із 12	

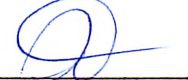
Робочу програму навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях» розроблено на основі освітньо-наукової програми «Професійна освіта», навчального (РДФ – 8-015/21) та робочого (НДФ – 8-015/21) навчальних планів підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив
Професор кафедри:

 Валентина СЕМИЧЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри педагогіки та психології професійної освіти, протокол № 10 від «31» 08 2021 р.

Завідувач кафедри

 Ельвіра ЛУЗІК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-наукової програми «Професійна освіта», спеціальності 015 «Професійна освіта», протокол № 10 від «31» 08 2021 р.

Завідувач кафедри

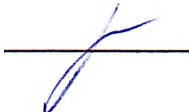
 Ельвіра ЛУЗІК

Гарант освітньо-наукової програми

 Ельвіра ЛУЗІК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол № 7 від «09» 09 2021 р.

Голова НМРР

 Анжеліка КОКАРОВА

УЗГОДЖЕНО

Завідувач аспірантурою та докторантурою Анжела ЛЕЛІЧЕНКО

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07–01–2021
		Стор. 3 із 12	

ЗМІСТ

	сторінка
Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	5
2. Програма навчальної дисципліни	6
2.1. Зміст навчальної дисципліни	6
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	6
2.3. Тематичний план	8
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....	8
2.5. Перелік питань для підготовки до заліку	9
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	9
3.1. Методи навчання	9
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	9
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	10
4. Рейтингова система оцінювання набутих здобувачем знань та вмінь	10

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07--01--2021
			Стр. 4 із 12

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях» розроблена на основі Методичних рекомендацій щодо розроблення робочих програм навчальних дисциплін з підготовки здобувачів ступеня доктора філософії у Національному авіаційному університеті, затверджених наказом ректора від 01.06.2021 № 321/од та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни

Місце навчальної дисципліни: навчальна дисципліна «Психологічна допомога в кризових ситуаціях» забезпечує теоретичне та практичне підґрунтя для формування сукупності знань та умінь, передбачених профілем здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта».

Мета курсу полягає у формуванні професійної компетентності майбутнього доктора філософії на основі оволодіння методами психологічного супроводу особистості в кризових станах і розкриття індивідуальних та групових форм психологічної допомоги.

Завдання навчальної дисципліни полягають у:

- ознайомленні здобувачів з основними теоретичними аспектами та умовами формування та розвитку кризових ситуацій;
- озброєнні майбутніх докторів філософії навичками застосування продуктивних знань про кризові та залежні стани особистості та інтегрованих умінь у ситуаціях фахового психологічного консультування;
- формуванні у здобувачів умінь надавати психологічну допомогу особам, які переживають кризові та залежні стани.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях» здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти засвоять: основні поняття кризової психології; специфічні ознаки кризової ситуації у житті людини; сутність криз, що вивчаються в межах курсу; принципи психологічної допомоги людині в кризових станах різних типів; теоретичні моделі посттравматичних стресових розладів, види, рівні реакцій на травматичну ситуацію, особливості переживання травматичного досвіду у дорослому віці; принципи та підходи, на яких ґрунтується психологічна діагностика,

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07-01-2021
		Стор. 5 із 12	

консультування, психологічна допомога і корекція осіб, що пережили кризові ситуації; сутність основних психологічних проблем в роботі з особами, що пережили травматичні ситуації та шляхи їх розв'язання.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна

У процесі вивчення дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях» у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти мають бути сформовані наступні компетентності:

Загальні компетентності: здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу; здатність ініціювати, планувати та управляти змінами для вдосконалення існуючих та розроблення нових соціальних систем; здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти; здатність управляти різнобічною комунікацією; системність та відповідальність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, особистісного розвитку і професійного становлення майбутнього фахівця до певного виду професійно-орієнтованої діяльності; толерантність до невизначеності та комплексність у прийнятті обґрунтованих рішень.

Фахові компетентності: здатність до конструктивного використання сучасних теорій, методологій і методів соціально-психологічних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі професійної діяльності; здатність виявляти прогресивні ідеї зарубіжного досвіду функціонування професійної освіти та визначати на цій основі можливі напрями впровадження цих ідей у вітчизняну систему вищої та вищої технічної освіти; здатність до професійної рефлексії; здатність створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях; здатність брати участь у критичному діалозі; здатність до набуття та розуміння значного обсягу сучасних науково-теоретичних знань у галузі теорії і методики професійної освіти.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Психологічна допомога в кризових ситуаціях» базується на знаннях дисциплін «Інноваційні методи прийняття рішень в соціотехнічних та соціокультурних системах» «Проектування освітніх програм і технологій», «Андрагогіка та інноваційні освітні технології вищої освіти», «Вплив освітньо-інформаційного середовища на успішність особистісного розвитку та професійного становлення майбутніх фахівців», «Проектування та управління освітнім середовищем: оцінювання та діагностика навчальної успішності» та доповнює дисципліни «Фахова науково-педагогічна практика» і «Психологія кризових ситуацій в авіаційній галузі».

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМА НАУ РП 12.01.07-01-2021
		Стор. 6 із 12	

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме: «Психологічна допомога в кризових ситуаціях», який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Модуль №1 «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»

Інтегровані вимоги модуля №1: у процесі засвоєння матеріалу модуля № 1 здобувач повинен навчитись:

- застосовувати у професійній діяльності отримані знання в області сучасних теорій криз та екстремальних ситуацій;
- оволодівши сучасними методами психологічної діагностики кризових станів, ефективно використовувати їх у професійній діяльності з урахуванням соціальних, особистісних, вікових та гендерних особливостей усіх учасників освітнього процесу;
- застосовувати у професійній діяльності основні психологічні закони, гуманістичні цінності й принципи, навички соціокультурної та психологічної компетенції;
- ефективно взаємодіяти з різними людьми, співпрацювати з іншими фахівцями при виконанні посередницьких функцій.

Модуль №1 «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»

Тема 1. Сучасні теорії криз та екстремальних ситуацій. Сучасні теорії кризи (Л. Ліндемманн, Г. Сельє, Е. Еріксон, Д. Канлан, П. Левін). Поняття кризи, кризового стану, травми, дистресу, фрустрації, конфлікту. Сучасне уявлення про значущість кризових станів для особистості. Психологія життєвих криз. Загальне уявлення про життєві кризи. Кризи особистісного розвитку. Специфіка вікових криз. Екзистенційні кризи: діагностика, зчитування тілесної інформації, особливості терапії. Нормальне і патологічне протікання «внутрішніх» криз.

Тема 2. Психологічна діагностика кризових станів. Методи психологічної діагностики різноманітних кризових станів з урахуванням соціальних, особистісних, вікових та гендерних особливостей. Історії дослідження криз,

	<p align="center">Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07-01-2021
		Стор. 7 із 12	

техніки дослідження кризових станів, методи, що використовуються в сучасній психології для діагностики посттравматичного стресового розладу (ПСТР) та визначення особливостей психічних станів у осіб, що пережили кризу.

Тема 3. Види кризової допомоги. Орієнтації клієнтів (ділова, рента, ігра). Об'єктивні та суб'єктивні труднощі роботи з кризовою особистістю. Види кризової допомоги: групова та індивідуальна терапія, волонтерські групи, групи самопідтримки, екстрена допомога. Стратегія і тактика при роботі з кризовими клієнтами (безпека, ресурс, відреагування, підтримка). Екологія терапевтичної допомоги кризовим клієнтам. Самодопомога консультанта при роботі в режимі кризової терапії як профілактика вторинної травми («Secondary Trauma»).

Тема 4. Посттравматичний стресовий розлад (ПСТР) як відстрочена реакція на стрес. Стрес, травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад. Нозологічні одиниці МКХ-10, пов'язані із травматичним стресом. Епідеміологія ПТСТР та його діагностичні критерії. Теоретичні моделі ПТСТР. Особливості психічних процесів і станів при ПТСТР. Індивідуальні особливості переживання ПТСТР. ПТСТР і внутрішні конфлікти. Робота механізмів психологічного захисту (дисоціація).

Тема 5. Психологія горя і втрати. Нормальна і патологічна робота горя. Стадії роботи горя. Психологічні процеси при втраті. Основні етапи психотерапії горя. Особливості встановлення контакту. Діагностика стану. Робота з провинною, агресією, аутоагресією, травматичними спогадами. Психологічна допомога термінальним хворим.

Тема 6. Феномен суїцидальної поведінки. Різноманіття теорій, що пояснюють формування даного виду девіації. Аналіз етапів суїцидальної поведінки. Можливості і завдання психологічної допомоги на кожному етапі. Фактори суїцидального ризику. Суїцидальна мотивація. Превенція. Психологічна реабілітація суїцидентів. Особливості перебігу постсуїцидального періоду. Формування часової перспективи. Індивідуальна та групова робота.

Тема 7. Психологічна допомога жертвам насильства. Різновиди та психологічні наслідки насильства. Цикл насильства. Консультування дітей, що постраждали від насильства. Консультування жертв сексуального насильства. Консультування жертв сімейного насильства.

Тема 8. Організація кризової допомоги в «полі». Особливості організації надання первинної психологічної допомоги «в полі». Перші 24 години переживання травмуючої події. Респондерство.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07-01-2021
	Стор. 8 із 12		

2.3. Тематичний план дисципліни

№ п/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна/вечірня форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Практ. заняття	СР	Усього	Лекції	Практ. заняття	СР
«Психологічна допомога в кризових ситуаціях»									
1.1	Сучасні теорії криз та екстремальних ситуацій.	4 семестр				4 семестр			
		20	4	5	11	20	-	2	18
1.2	Психологічна діагностика кризових станів.	18	2	3	13	18	1	1	16
1.3	Види кризової допомоги.	18	2	3	13	18	-	1	17
1.4	Посттравматичний стресовий розлад (ПСТР) як відстрочена реакція на стрес.	18	2	3	13	18	1	1	16
1.5	Психологія горя і втрати.	18	2	2	14	18	1	1	16
1.6	Феномен суїцидальної поведінки.	18	2	4	12	18	1	1	16
1.7	Психологічна допомога жертвам насильства.	20	4	5	11	20	1	2	17
1.8	Організація кризової допомоги в «полі».	20	2	5	13	20	1	1	18
Усього за модулем		150	20	30	100	150	6	10	134
Усього за навчальною дисципліною		150	20	30	100	150	6	10	134

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).

Контрольна робота виконується кожним здобувачем з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань, набутих під час вивчення дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях», а також розвитку навичок їх практичного застосування при розв'язанні фахових завдань.

Зміст роботи: контрольна робота складається зі вступу, теоретичного розділу, практичного розділу, висновків та списку літератури. Виконання, оформлення та захист контрольної роботи здійснюється кожним здобувачем в індивідуальному порядку.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07-01-2021
		Стор. 9 із 12	

Теоретичний розділ роботи присвячений аналізу теоретичних підходів до проблематики надання психологічної допомоги при екстремальних (кризових) ситуаціях в авіаційній галузі. Практичний розділ присвячений аналізу та інтерпретації результатів дослідження однієї, двох діагностичних методик з тематики ДКР на вибірці 10 – 15 осіб.

Час, потрібний для виконання контрольної роботи – 8 годин самостійної роботи. Обсяг контрольної роботи – до 25 сторінок.

2.5. Перелік питань для підготовки до заліку

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до заліку розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома здобувачів ступеня доктора філософії.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання: лекції з використання мультимедійних технологій, робота в малих групах, семінар-дискусія, розв'язування ситуаційних завдань, рольова гра тощо.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Кулеша-Любінець М.М. Техніки психологічної допомоги та самопомоги особі у надзвичайній ситуації. – Івано-Франківськ, – 2017. –72 с.

3.2.2. Левченко К.Б. Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту. – Київ, – 2015. – 176 с.

3.2.3. Меновщиков В.Ю. Психологическое консультирование. Работа с кризисными и проблемными ситуациями. – М.: Смысл, – 2005. – 182 с.

3.2.4. Москалец В.П. Психологія суїциду. – К.: Академвидав, – 2004. – 288 с.

3.2.5. Осипова А.А. Справочник психолога по работе в кризисных ситуациях. – Р.н.Д.: Феникс, – 2005. – 315 с.

3.2.6. Кісарчук З.Г. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій. – К.: Логос, – 2015. – 207с.

3.2.7. Яценко Т.С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика. – Київ, – 2006. – 254 с.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07-01-2021
		Стор. 10 із 12	

Допоміжна література

3.2.8. Екстремальна психологія. За заг. ред. О.В.Тімченка. – К.: Август Трейд, – 2007. – 502 с.

3.2.9. Крюкова М.А. Экстренная психологическая помощь. – М.: НЦ ЭНАС, – 2003. – 64 с.

3.2.10. Психологічна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс. – Київ : НаУКМА, – 2017. – 92 с.

3.2.11. Старшенбаум Г.В. Суицидология и кризисная психотерапия. – М.: Когито-Центр, – 2005. – 376 с.

3.2.12. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. Перша частина. – К.: Главник, – 2007. – 144 с.

3.2.13. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. Друга частина. – К.: Главник, – 2007. – 176 с.

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3.3.1. http://oneu.edu.ua/pages/dep/csot/files/metod/navchalnij_posibnik-metodika_vikladannya_u_vishhij_shkoli.pdf

3.3.2. http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/342/1/методика_викл_вищ_шк.pdf

3.3.3. http://www.pu.if.ua/depart/PedagogicsHistory/resource/file/nav_dus/posibnuk.pdf

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗДОБУВАЧЕМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної здобувачем навчальної роботи здійснюється у балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів	
	Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
	Модуль №1	Модуль №1
	4 семестр	4 семестр
Відповіді на теоретичні питання під час аудиторної роботи на практичних заняттях	6×5=30	10×2=20
Виконання та захист презентації	10×2=20	-
Виконання експрес-контрольної роботи	5×2 = 10	-
Виконання контрольної роботи (домашньої)	-	10
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 здобувач має набрати не менше</i>	36 балів	-
Підсумкова семестрова контрольна робота	-	30
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	-
Усього за модулем №1	80	60
Семестровий залік	20	40
Усього за дисципліною	100	

	<p>Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07-01-2021
		Стор. 11 із 12	

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються здобувачу, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих здобувачем за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума підсумкової семестрової модульної та залікової рейтингових оцінок, у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки здобувача, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до академічної довідки про виконання відповідних освітньо-наукових програм.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога в кризових ситуаціях»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.07-01-2021
		Стор. 12 із 12	

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				